

Sygn. akt VIII Ca 67/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Ilona Dąbek SSO Jadwiga Siedlaczek
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 marca 2013 r.

sprawy z wniosku (...) **S.A. w G.**

z udziałem **K. M. i S. M.**

o zasiedzenie

na skutek apelacji uczestników postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Golubiu - Dobrzyniu

z dnia 4 grudnia 2012 r.

sygn. akt I Ns 110/12

p o s t a n a w i a :

- zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 1 (pierwszym) sentencji tylko o tyle, że zamiast określenia „ Zakład (...) w T. – poprzednik prawny (...) S.A. w G.” wskazać „Skarb Państwa – Zakład (...)” oraz jako datę zasiedzenia zamiast daty „19 grudnia 1993 r.” wskazać datę „19 grudnia 1983 r.”;**
- oddalić apelację w pozostałej części;**
- ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.**

Sygn. akt VII Ca 67/13

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2012 . Sąd Rejonowy w Golubiu-Dobrzyniu stwierdził, iż Zakład (...) w T. - poprzednik prawny (...) S.A. w G. nabył z mocy samego prawa przez zasiedzenie z dniem 19 grudnia 1993 r. służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, obciążającą nieruchomością gruntową położoną w miejscowości R., gm. R. oznaczoną na wypisie z rejestru gruntów jako działka nr (...) i działka (...) dl których Sąd Rejonowy IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) stanowiącą własność uczestników postępowania K. M. i S. M. polegającą na:

- a. zajęciu nieruchomości obciążonej tj. działek o nr (...) (KW (...)) liniami energetycznymi napowietrznymi wraz ze słupami i transformatorem;
- b. na znoszeniu i korzystaniu z nieruchomości obciążonych w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, eksploatacji i modernizacji tychże urządzeń wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren nieruchomości

Podstawą tego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne: na przedmiotowej nieruchomości w ramach powszechnej, planowanej elektryfikacji wsi posadowiono słupy i linie energetyczne. Linia energetyczna wraz z transformatorem została wybudowana na gruncie uczestników w trybie przepisów ustawy z 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli. Obowiązujące regulacje prawne nie wymagały zgody właściciela nieruchomości, na której miała przebiegać linia energetyczna. W dniu 2 grudnia 1963 roku nastąpił odbiór techniczny urządzeń elektrycznych w miejscowości R. III, składających się ze stacji transformatorowej, transformatora, linii wysokiego napięcia napowietrznej, linii niskiego napięcia napowietrznej oraz przyłączy domowych napowietrznych. Na działkach (...) posadowione są słupy elektroenergetycznych linii średniego i niskiego napięcia oraz stacja transformatorowa R. III. Opisane urządzenia zostały posadowione przez wielozakładowe przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) – Zakład (...), którego następcą prawnym jest, po przekształceniach prawnych i własnościowych, (...) S. A. w G..

Właściciele nieruchomości z okresu powstania opisanej infrastruktury nie otrzymali odszkodowania. Pomiędzy stronami toczyła się przed Sądem Okręgowym w Toruniu sprawa I C1683/06, w której S. M. domagał się od wnioskodawcy odszkodowania za szkodę spowodowaną posadowieniem przedmiotowych urządzeń. W toku tegoż procesu sąd ustalił, że w stosunku do nieruchomości powoda nie toczyło się żadne postępowanie wywłaszczeniowe i nie wydano w tej sprawie żadnej decyzji o wywłaszczeniu oraz szczegółowo ustalił przebieg przez z grunt uczestników (działki numer (...)) linii wysokiego napięcia wraz z towarzyszącą infrastrukturą.

Zdaniem Sądu Rejonowego wnioskodawca wykazał ciągłość posiadania swoją i swoich poprzedników prawnych. Do objęcia posiadania doszło według Sądu w złej wierze. 30-letni okres zasiedzenia upłynął w dniu 19 grudnia 1993 roku i w tej dacie poprzednik prawny pozwanego zasiedział służebność gruntową.

Uczestnicy S. M. i K. M. złożyli apelację od powyższego postanowienia, zarzucając naruszenie art. 292 w zw. z art. 176 § 1 i w zw. z art. 172 k.c. polegające na bezpodstawnym uznaniu, że do okresu samoistnego posiadania, które od 1 lutego 1989 r. wykonywane było przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) jako państwową osobę prawną, można doliczyć okres posiadania sprzed tej daty a tym samym uznanie, że wskazane przedsiębiorstwo – następca wprawny nabyło przez zasiedzenie z dniem 19 grudnia 1993 r. przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku oraz zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz solidarnie od uczestników kosztów postępowania w obu instancjach.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji są prawidłowe, znajdują odzwierciedlenie w należycie ocenionym materiale dowodowym i nie są kwestionowane w apelacji. Dlatego też Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne i czyni podstawą również swojego orzeczenia. W sprawie niniejszej istotne dla rozstrzygnięcia jest w szczególności ustalenie, że

odbiór techniczny posadowionych na działce poprzedników uczestników urządzeń energetycznych nastąpił w dniu 19 grudnia 1963 r. (protokół odbioru technicznego k. 74-75). Nie ma również wątpliwości, jakkolwiek nie zostało to wyeksponowane w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że poprzednik prawny wnioskodawcy – przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) – Zakład (...), korzystał z opisanych urządzeń w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, a korzystanie to odpowiadało wymogowi z art. 292 zd. 1 k.c. w myśl którego nabycie służebności przez zasiedzenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Warunkiem zasiedzenia służebności jest jej nieprzerwane posiadanie przez okres określony ustawą. Terminy zasiedzenia nieruchomości oraz służebności wynosiły, przed nowelizacją kodeksu cywilnego dokonaną ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny. (Dz.U. Nr 55 poz. 321) , obowiązującą od 1 października 1990 r., 20 lat w przypadku gdy posiadanie zostało uzyskane w złej wierze i 10 lat gdy posiadanie uzyskano w dobrej wierze. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, w dobrej wierze jest ten, kto ma usprawiedliwione podstawy do przekonania, że przysługuje mu odpowiednie prawo do władania nieruchomością. W przypadku służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu chodzi o usprawiedliwione przekonanie o prawie do władania nieruchomością w zakresie pokrywającym się z taką służebnością (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r. I CSK 265/08, Lex nr 523632). Tymczasem w realiach sprawy niniejszej poprzednik prawny wnioskodawcy nie miał jakichkolwiek podstaw do założenia, że faktycznie przysługuje mu tytuł prawny do ingerencji w nieruchomości ówczesnych właścicieli.

Uprawnienie do wybudowania infrastruktury związanej z przebiegiem linii czyniło zadość wymogom prawa administracyjnego, nie stanowiło natomiast materialnoprawnej podstawy do wkraczania w sferę prawa własności przedmiotowych działek. Wynikające z art. 4 cyt. ustawy o elektryfikacji uprawnienie do wstępu na posesję w celu wykonywania czynności związanych z elektryfikacją dotyczyło jedynie, jak wynika z tego przepisu, wstępu i wybudowania urządzeń dla celów elektryfikacji. Nie można tej regulacji interpretować w szerszym kontekście i wywodzić z niej bezterminowego uprawnienia do późniejszego (po wybudowaniu urządzeń) wykorzystywania gruntu przez utrzymywanie na nim urządzeń energetycznych. Te dwa aspekty ingerencji w cudzą nieruchomość mają autonomiczny charakter, a uprawnienie tylko do przeprowadzenia (budowy) linii nie przekłada się eo ipso na tytuł prawny do dalszego korzystania z tej nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe w związku z koniecznością stałego dostępu do sieci energetycznej. W tym bowiem celu budujący na cudzym gruncie urządzenia przesyłowe powinien uzyskać prawo do dysponowania cudzą nieruchomością. Niezależnie więc od istnienia podstaw do samego przeprowadzenia linii energetycznej wraz z infrastrukturą, przedsiębiorstwo przesyłowe musi w każdym przypadku uzyskać odpowiednie uprawnienia na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, czy to na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości, czy przez ustanowienie odpowiedniej służebności przez sąd (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08, Lex nr 510969).

W efekcie przyjęć należy, że Zakład (...) w T. był związany, jako posiadacz, który uzyskał posiadanie w złej wierze, dłuższym, 20-letnim terminem przedawnienia. Termin ten upłynął w całości przed nowelizacją art. 172 k.c. i wydłużeniem ustawowych terminów zasiedzenia. Poprzednik wnioskodawcy nabył więc przez zasiedzenie służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu z dniem 19 grudnia 1983 r.

Jak wskazał Sąd Najwyższy (postanowienie z 1 października 2002 r I CZ I 194/01 Lex nr 54443), sąd zobowiązany jest do stwierdzenia nabycia własności na rzecz osób, odnośnie do których nabycie prawa zostanie wykazane, choćby była to inna osoba aniżeli wskazana przez wnioskodawcę (art. 610 § 1 w zw. z art. 670 § 1 i 677 § 1 k.p.c.). Dlatego też, uwzględniając z urzędu błędne zastosowanie przez Sąd I instancji prawa materialnego, sąd Okręgowy prawidłowo określił datę, z którą doszło do zasiedzenia oraz właściwie oznaczył podmiot, na rzecz którego zasiedzenie nastąpiło.

Następnie należy przypomnieć, że przed nowelizacją art. 128 k.c. na mocy ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U Nr 3 poz.11) , a obowiązującą od 1 lutego 1989 r. obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, polegająca na tym, że państwowe osoby prawne wykonywały w imieniu własnym jedynie zarząd mienia, zaś własność przysługiwała niepodzielnie Skarbowi Państwa (art. 128 § 2 k.c.). Z tego powodu należało więc

stwierdzić zasiedzenie przez Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe władające przedmiotową służebnością. Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał za bezprzedmiotowe wzywanie do udziału w sprawie w charakterze uczestnika Skarbu Państwa. Jest bowiem rzeczą oczywistą, że z uwagi na treść art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości. (Dz. U. nr 79 poz. 464 ze zm.) grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych. W ten sposób doszło do przekształcenia zarządu operatywnego w prawo użytkowania wieczystego i związaną z nim własność. Nie można mieć wątpliwości, że reguła ta znajduje zastosowanie także w przypadku ograniczonych praw rzeczowych. W efekcie przyjmować należy, że pomiędzy Skarbem Państwa a osobą prawną uwłaszczoną jego nieruchomością z dniem 5 grudnia 1990 r. istnieje następstwo prawne. Stanowi to podstawę do ujawnienia wnioskodawcy jako następcy prawnego uwłaszczonego przedsiębiorstwa państwowego w księdze wieczystej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2007 r. I CSK 64/07, Lex nr 286763).

Przesądzenie, że zasiedzenie nastąpiło z dniem 19 grudnia 1983 r. zwalnia od konieczności analizy podnoszonych przez apelujących zagadnień związanych z przeniesieniem własności i posiadania ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwa państwowe sprawujące zarząd mieniem państwowym. Zarzuty podniesione w apelacji trzeba więc uznać za bezprzedmiotowe, jako dotyczące zagadnień prawnych aktualizujących się już po dacie zasiedzenia. Ubocznie tylko Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że przejście ex lege praw rzeczowych i posiadania przedsiębiorstwa państwowego w analogicznych stanach faktycznych nie budzi w orzecznictwie tut. Sądu Okręgowego żadnych wątpliwości (por. wyrok z dnia 30 maja 2012 r. sygn. akt VIII Ca 157/12).

Mając na uwadze całokształt powyższych rozważań, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w zakresie uwzględnionego z urzędu naruszenia prawa materialnego (art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) a w pozostałej części oddalił apelację uczestników jako bezzasadną (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)